

24. Rabinovych, P.M. *Osnovy zahal'noi teorii prava ta derzhavy: navch. posib [Fundamentals of the general theory of law and state: teach. manual]*. K.: Atika. 2001. Print.

25. Rajkhenbakh, T.M. Teoretychni zasady formuvannia mekhanizmu derzhavnoho upravlinnia vidnovliuvanymy dzherelamy enerhii [Theoretical principles of forming the mechanism of state management of renewable energy sources]. *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia* 22 (2010): 282–288. Print.

26. Rudnits'ka, R.M., Sydoruk, O.H., Stel'makh, O.M. *Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia: sutnist' i zmist [Mechanisms of state administration: essence and content]*. L'viv: LRIDU NADU. 2005. Print.

27. Skakun, O.F. *Teoriia derzhavy i prava: pidruchnyk [Theory of state and law: a textbook]*. K. : Alerta. 2011. Print.

28. Zajchuk, O.V., Zaiets, A.P., Zhuravs'kyj, V.S. et al. *Teoriia derzhavy i prava. Akademichnyj kurs : pidruchnyk [Theory of state and law. Academic course: tutorial]*. K. : Yurinkom Inter. 2008. Print.

29. Tykhomyrov, Yu.A. *Hosudarstvo [The state]*. M.: NYT's YNFRA-M. 2013. Print.

30. Fedorchak, O.V. *Klasyfikatsiia mekhanizmiv derzhavnoho upravlinnia [Classification of mechanisms of public administration] Demokratychnе vriaduvannia*. Retrieved from: <http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf>.

DOI: 10.5281/zenodo.3532760

УДК 351:504.03:330.34

Павлій Н. І., здобувач, ННВЦ НУЦЗУ, м. Харків

Pavlii N., PhD candidate, Educational, Scientific and Production Center, Kharkiv

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

THE WAYS OF IMPROVING OF THE ECONOMIC MECHANISM OF ENVIRONMENTAL PROTECTION

У статті досліджено напрями вдосконалення економічного механізму природоохоронної діяльності. Зокрема, визначено фактори недосконалості економічного механізму природоохоронної діяльності: недосконалість системи платежів за забруднення навколишнього середовища і механізму їх індексації; відсутність регламентації цільового використання коштів, призначених для природоохоронних заходів та відтворення природних ресурсів; нерозвиненість пільгового опода-

ткування та кредитування при фінансуванні природоохоронних заходів; неврахування екологічних факторів як обов'язкової умови при приватизації, банкрутстві, реалізації інвестиційних проектів тощо. Виокремлено загальнодержавні заходи вдосконалення економічного механізму забезпечення природокористування та охорони навколишнього середовища. Наголошено на необхідності підготовки на загальнодержавному рівні Концепцію розвитку екологічного законодавства України, основою якої повинен бути економічний механізм охорони навколишнього природного середовища. Виділено напрями вдосконалення економічного механізму забезпечення природокористування та охорони навколишнього середовища на регіональному рівні. Акцентовано увагу на доцільності прийняти рішення про збереження цільових бюджетних екологічних фондів в регіонах України, а також ширшого використання на регіональному рівні ефективні еколого-економічні регулятори. Обґрунтовано застосування адміністративних штрафів за екологічні правопорушення, а також формування екологічних фондів як найбільш ефективних економічних методів охорони природи.

Ключові слова: природоохоронна діяльність, еколого-економічні регулятори, економічний механізм, екологічні штрафи.

The ways of improving of the economic mechanism of environmental protection is explored in the article. In particular, the following factors of imperfections of the economic mechanism of environmental activity are identified: imperfections of the system of payments for environmental pollution and the mechanism of their indexing; lack of regulation of the targeted use of funds intended to environmental protection and natural resources reproduction; lack of preferential taxation and credit when financing environmental measures; failure to take into account environmental factors as a mandatory condition in privatization, bankruptcy, implementation of investment projects and etc. The State measures of economic mechanism of improvement of environmental management and protection is identified. The need of preparation of the Concept of Development of Environmental Legislation of Ukraine at the State level is noted. The economic mechanism of protection of the natural environment is a basis of the given Concept. The directions of improving of the economic mechanism of environmental management and protection at the regional level are identified. The emphasis is placed on the expediency of taking a decision on the preservation of earmarked budgetary environmental funds in the regions of Ukraine, as well as on the wider use of effective environmental-economic regulators at the regional level. The administrative fines for environmental offences are justified, as well as the formation of environmental funds as the most effective economic methods of nature protection.

Key words: environmental protection, ecological and economic regulators, economic mechanism, environmental fines.

Постановка проблеми. В даний час економічний механізм природоохоронної діяльності виявляється неефективним внаслідок наявності таких факторів: 1) недосконалість системи платежів за забруднення навколишнього середовища і механізму їх індексації; 2) відсутність регламентації цільового використання коштів, призначених для природоохоронних заходів та

відтворення природних ресурсів; 3) нерозвиненість пільгового оподаткування та кредитування при фінансуванні природоохоронних заходів; 4) неврахування екологічних факторів як обов'язкової умови при приватизації, банкрутстві, реалізації інвестиційних проектів тощо. Крім того, відбувається руйнування діючих економічних механізмів природокористування в регіонах, що знижує ефективність природоохоронної діяльності в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Екологічна політика держави неодноразово ставала предметом дослідження багатьох вчених і практиків, зокрема, таких: В. Забродський, М. Кизим [1], Т. Миронова [3] та ін. Однак економічні механізми природокористування у контексті їх впливу на природоохоронну діяльність все ще залишаються мало дослідженими.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження напрямів вдосконалення економічного механізму природоохоронної діяльності.

Досягнення визначеної мети потребує вирішення таких завдань:

- визначити фактори недосконалості економічного механізму природоохоронної діяльності;
- виокремити загальнодержавні заходи вдосконалення економічного механізму забезпечення природокористування та охорони навколишнього середовища;
- виділити напрями вдосконалення економічного механізму забезпечення природокористування та охорони навколишнього середовища на регіональному рівні;
- обґрунтувати застосування адміністративних штрафів за екологічні правопорушення, а також формування екологічних фондів як найбільш ефективних економічних методів охорони природи.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що останнім часом знизилася стимулююче значення екологічних платежів для суб'єктів господарської діяльності. Відповідно, у новому податковому законодавстві представляється необхідним використовувати метод визначення нормативних платежів, що співвідносяться з величиною витрат на виконання природоохоронних заходів по відшкодуванню шкоди, що завдається в результаті господарської діяльності. Це дозволить не тільки відновити втрачене стимулююче значення зазначених платежів, але і дати можливість фінансування за рахунок коштів, які акумулюються в державних екологічних фондах, для проведення відповідних природоохоронних робіт (будівництво очисних споруд, рекультивация земель та ін.).

Важливим важелем економічного впливу можуть бути адміністративні штрафи за екологічні правопорушення, які зараз носять виключно символічний характер. Фінансові санкції за екологічні порушення за своїм розміром повинні не тільки відшкодовувати завдані еколоґо-економічний і соціальний збиток, але і передбачати додаткову суму карального значення [3; 4].

Останнім часом намітилася тенденція до скорочення чисельності зайнятих у сфері контролю за дотриманням вимог охорони навколишнього се-

редовища. Все це призвело до скорочення надходження коштів у вигляді платежів та адміністративних штрафів та, зрештою, стало однією з основних причин триваючого погіршення екологічної обстановки в Україні.

Одним з ефективних економічних методів охорони природи були екологічні фонди, через які фінансувалися природоохоронні заходи та програми. Фонди захищали ці кошти від «розчинення» в загальнодержавному і регіональному бюджетах, хоча не можна не визнати, що витрачання коштів не завжди здійснюється ефективно. З метою вдосконалення економічного механізму забезпечення природокористування та охорони навколишнього середовища у роботі пропонується:

- на загальнодержавному рівні підготувати Концепцію розвитку екологічного законодавства України, основою якої повинен бути економічний механізм охорони навколишнього природного середовища;

- розробити проекти законів «Про екологічне страхування», «Про цільові бюджетні екологічні фонди»;

- при підготовці проекту стратегії розвитку держави на довгостроковий період та проекту середньострокової програми економічного розвитку України передбачити в них положення з питань охорони навколишнього природного середовища, в тому числі такі, що стосуються розвитку економічного механізму охорони навколишнього природного середовища;

- розглянути питання про значне збільшення діючих нормативів плати за забруднення навколишнього природного середовища природокористувачами, а також штрафних санкцій, та затвердити їх, а також прискорити прийняття інструкції щодо плати за забруднення навколишнього природного середовища; вирішити питання про встановлення нормативів плати за забруднення такими видами впливів, як шум, вібрація, електромагнітне та радіаційне випромінювання;

- прийняти позитивні рішення з питань: застосування заохочувальних цін і надбавок за екологічно чисту продукцію; порядку зменшення платежів при реалізації природоохоронних заходів для зниження шкідливого впливу на навколишнє середовище; встановлення підвищених ставок податку або спеціального податку по відношенню до продукції, виробленої з використанням технологій з підвищеною екологічною небезпекою у споживанні, зберіганні та захороненні;

- розглянути питання про координацію діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування щодо реалізації економічного механізму регулювання природокористування, охорони навколишнього природного середовища та підвищення відповідальності за збір коштів і їх цільове використання на проведення природоохоронних заходів;

- підготувати пропозиції про включення в систему екологічного права понять «екологічний ризик», «екологічно шкідлива продукція», «екологічно небезпечні технології», «викиди і скиди забруднюючих речовин», «природоохоронні технології» та деяких інших;

- опрацювати питання визначення вартісних еквівалентів ціни ризику пошкодження здоров'я під впливом чинників навколишнього середовища;
- використовувати механізм реструктуризації українських зовнішніх боргів для фінансування природоохоронної діяльності;
- сформувати систему навчання спеціалістів у сфері охорони навколишнього середовища та екологічної безпеки, маючи на увазі створення в регіонах пов'язаної з центром в єдиному інформаційному просторі мережі навчальних і консультаційних структур [1; 2].

Що стосується відповідних пропозицій на регіональному рівні, то до них слід віднести такі:

- прийняти рішення про збереження цільових бюджетних екологічних фондів в регіонах України;
- ширше використовувати на регіональному рівні ефективні еколого-економічні регулятори: а) платність природокористування; б) створення системи пільг, субсидій, кредитів для природоохоронної діяльності; в) застосування штрафів за діяльність, що завдає шкоди навколишньому середовищу; г) створення ринку екологічних послуг тощо;
- використовувати не менше 50% коштів екологічних фондів і цільових фондів відновлення і охорони водних ресурсів України на будівництво і реконструкцію об'єктів комунальної інфраструктури;
- розробити регіональні нормативи скидання стічних вод у водойми і комплексні програми поетапного їх досягнення [2; 4].

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна сформулювати такі висновки.

1. Визначено фактори недосконалості економічного механізму природоохоронної діяльності: недосконалість системи платежів за забруднення навколишнього середовища і механізму їх індексації; відсутність регламентації цільового використання коштів, призначених для природоохоронних заходів та відтворення природних ресурсів; нерозвиненість пільгового оподаткування та кредитування при фінансуванні природоохоронних заходів; неврахування екологічних факторів як обов'язкової умови при приватизації, банкрутстві, реалізації інвестиційних проектів тощо.

2. Виокремлено загальнодержавні заходи вдосконалення економічного механізму забезпечення природокористування та охорони навколишнього середовища. Наголошено на необхідності підготовки на загальнодержавному рівні Концепцію розвитку екологічного законодавства України, основою якої є економічний механізм охорони навколишнього середовища.

3. Виділено напрями вдосконалення економічного механізму забезпечення природокористування та охорони навколишнього середовища на регіональному рівні. Акцентовано увагу на доцільності прийняти рішення про збереження цільових бюджетних екологічних фондів в регіонах України, а також ширшого використання на регіональному рівні ефективні еколого-економічні регулятори.

4. Обґрунтовано застосування адміністративних штрафів за екологічні правопорушення, а також формування екологічних фондів як найбільш ефективних економічних методів охорони природи.

Список використаних джерел:

1. Забродский В. А. Развитие крупномасштабных экономическо-производственных систем / В. А. Забродский, Н. А. Кизим. – Х. : Бизнес-Информ, 2000. – 72 с.
2. Малиш Н. А. Эффективні механізми формування державної екологічної політики / Н. А. Малиш. – Київ : К.І.С., 2011. – 348 с.
3. Миронова Т. Л. Управління розвитком регіону / Т. Л. Миронова. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 328 с.
4. Мочерний С. В. Методологія економічного дослідження / С. В. Мочерний. – Львів : Світ, 2001. – 416 с.

References:

1. Zabrodsky, V. A. *Development of large-scale economic and production systems [Razvitiye krupnomasshtabnykh ekonomicheskoproizvodstvennykh sistem]*. Kharkiv : Business-Inform, 2000. Print.
2. Malysh, N. A. *Efektivni mexanizmy formuvannya derzhavnoyi ekologichnoyi polityky [Effective mechanisms of state environmental policy formation]*. Kyiv : K.I.S., 2011. Print.
3. Myronova, T. L. *Upravlinnya rozvytkom regionu [Regional development management]*. Kyiv : Centr navchalnoyi literatury. 2006. Print.
4. Mochernyj, S. V. *Metodologiya ekonomichnogo doslidzhennya [Methodology of economic study]*. Lviv : Svit. 2001. Print.

DOI: 10.5281/zenodo.3532778

УДК 351:342.57

Торічний В. О., к.психол.н., НА ДПСУ імені Б. Хмельницького, м. Київ

Torichniy V., PhD in Psychologic Sciences, Lecturer of the Department of Special Disciplines Of Faculty of Law Enforcement Of National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi

**ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ**

**THE TECHNOLOGIES OF DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION
OF INFORMATION POLICY OF A STATE**